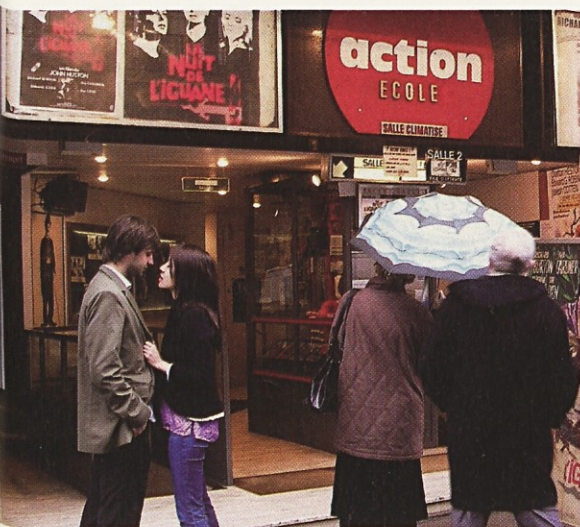
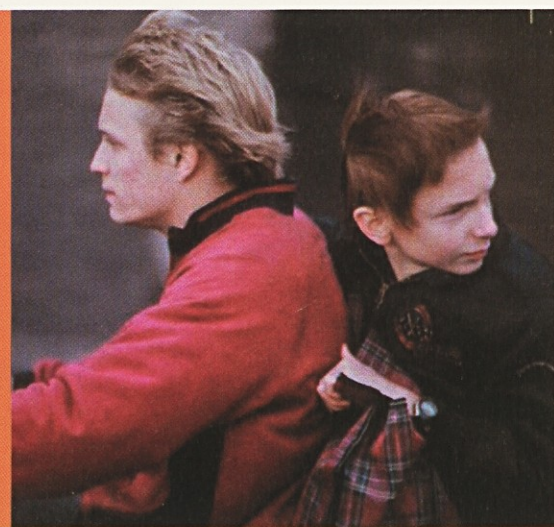

OTROK

izirajo filmske projekcije s prisotnostjo avtorjev. Da se razumemo, nikakor ne želim zmanjševati pomena francoske kinoteke, ki je s svojim delovanjem odigrala neprecenljivo vlogo v ohranjanju in kreiranju filmske zgodovine. Vendar v tem le ni bila osamljena. Zato poskusimo z utopično idejo.

Predstavljajte si, da bi v Ljubljani v centru obratovalo še pet kinematografov. Plus še po vsaj trije v Šiški, na Mostah in Viču, v Zalogu. In da bi na isti dan svoje filme predstavljali Kozole v Vevčah, Cvitkovič v Kosezah, Djuro v Fužinah. Cankarjev dom bi, kot se za tak opus spodobi, vrtil Hladnikovo retrospektivo, v nekdanjem kinu Kompas bi potekala kontemplativna, 24-urna projekcija vseh nezmontiranih filmov Vlada Škafarja, Kinoteka pa bi vrtela filme skupine OHO. Morda bi se tako počasi začeli zavedati, da kot dvomilijonska žepna državnica premoremo kar nekaj avtorjev svetovnega slovesa. V takšnem okolju bi potemtakem izjave raznih literarnih sirot s čudežnim glasom, kako in kakšne filme naj delamo, končno dobile svoje pravo mesto: v vaškem glasilu med pismi bralcev.

BORIS PETKOVIČ

Otrok (L'Enfant) nadaljuje serijo socialnih miniaturnih bratov Dardenne, ki raziskujejo življenje obubožanega evropskega delavskega razreda. Podobno kot v preteklih delih – *Obljubi* (*La promesse*, 1996), *Rosetti* (1999) in *Sinu* (*Le Fils*, 2002) – pa tematski zastavek presega očitna politična ali celo didaktična izhodišča in se osredotoči na možnost etičnih odločitev, odrešitve in odpustanja. V praksi je *Otrok* premočrten primer *cinema-verite* realizma, ki zlepa ne olepšuje neizprososti vsakdanje borbe za preživetje, še redkeje (pravzaprav nikoli) pa ne prihaja do sentimentalnih zaključkov. Do skrajnosti izčiščene narativne ekonomije sta se Dardenna dvajset let učila ob snemanju direktnih dokumentarcev; *Otrok* je narejen tako skladno, da mu ni moč ničesar vzeti, še manj pa dodati. Film sicer poganjajo nadvse konvencionalni arhetipi: nemogoča ljubezen dveh družbenih obstrancev, zanemarjeno dete, »junakova« napaka in prizadevanja, da bi jo popravil, ki pa ga privedejo le še globlje v konflikt s svetom – ga potegnejo takorekoč na dno, kjer naposled spozna svojo zmoto in se odpravi na pot družbene/etične reformacije. Kot v vseh filmih bratov Dardenne je neke v ozadju ves čas prisotna tudi oddaljena slutnja Bressona, navkljub dokumentarni kameri iz roke in minimalni distanci od protagonistov, v kateri se giblamo od prvega prizora.

Za omenjeno »duhovno sorodstvo« sta bistveni dve potezi: zaveznitvo z moralno ambivalentnimi junaki, katerih dejanja so v »kozmični shemi« stvari pogosto nedojemljiva, a vselej človeško avtentična, ter zavračanje očitnih psihologizmov in dramaturško afektiranega podajanja zgodbe. Lahko pa bi našli še tretjo, manj očitno, a zato nič manj pomembno vez z Bressonom: idejo družbe kot ječe, v kateri smo vsi zaporniki in obsojenci – pobegniti iz nje ne moremo, lahko si jo kvečjemu zadamo za breme – to stori glavni protagonist v *Otroku* – ali pa se ji odrečemo v transcenden-

čnem dejanju samo-žrtvovanja, kot pri Bressonu. Kar pa seveda ne pomeni, da filmi Dardenne ne premorejo avtentične filmske govorice. Prav nasprotno, osredotočenost živega, dokumentarističnega pogleda na snov, ki sicer od daleč izgleda kot povprečna evropska socialna drama, le redko porodi protagoniste in družbene situacije, ki v sebi nosijo tako avtentične eksistencialne in politične resnice.

Lepo in tudi prav je, da sta Dardenna z *Otrokom* že drugič canneska lavreata, kljub temu pa se je težko izogniti občutku, da pri komplimentih njunemu delu ne gre tudi za nekakšno eksorciranje slabe vesti. Dardenna, podobno kot Haneke, drugi brezkompromisni izpraševalec, nastavljata zrcalo prikritim obličjem Evrope. A če Hanekejeva Evropa boleha predvsem za fašizmom in patologijami sodobnega bivanja, Evropa bratov Dardenne bolj spominja na Tretji svet, poseljen z nevidnimi množicami razlaščenih, ki hlepijo izključno po materialnih dobrinah »prostega« trga. Povrh tega nas zvestoba in iskrenost, ki jo avtorja izkazujejo svojim marginalnim junakom, postavljata pred nelagodno odločitve. Problemov družbene odgovornosti in osebne svobode, ki jih v širokem planu izpostavlja *Otrok*, ni mogoče komodificirati v preproste dileme instantnih razprav o morali in etiki. Še težje pa jih je približati gledalcu, ki se je na družbene antagonizme navadil gledati skozi sentimentalne filtre kvazi-družbeno osveščenih filmov. Ti nas seveda uspešno prepričujejo, da v liberalizmu vselej obstaja možnost izbire in da je ta lahko povrh vsega celo priložnost za osebno izpolnitev! Tam, kjer so razred, spol in etnija le še rekviziti za slikovite fantazije o družbeni solidarnosti, multi-kulturnosti in sprejemanju »Drugega«, je prav odmerjena doza »staromodnega« moralizma bratov Dardenne zares subverzivna in svobodoljubna izjava.

NIL BASKAR